

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 554 final

KOMISJONI ARUANNE

Poola

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruanne

KOMISJONI ARUANNE

Poola

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruanne

1. SISSEJUHATUS

20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning määruse (EÜ) 1467/97 artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud klausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majandussurutise korral. Komisjon jagas oma teatises nõukoguga seisukohta, et arvestades COVID-19 puhangust tingitud eeldatavat tõsist majandussurutist, võimaldab praegune olukord klausli aktiveerida. 23. märtsil 2020 nõustusid liikmesriikide rahandusministrid komisjoni hinnanguga. Üldise vabastusklausli aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda keskpika perioodi eelarveeesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimusel et see ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Parandusliku osa puhul võib nõukogu teha komisjoni soovitusel alusel ka otsuse võtta vastu muudetud eelarvekurss. Üldine vabastusklausel ei peata stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid menetlusi. See võimaldab liikmesriikidel kalduda kõrvale tavapäraselt kohaldatavatest eelarvenõuetest ning komisjonil ja nõukogul võtta pakti raames vajalikke poliitika koordineerimise meetmeid.

Andmed, mille Poola ametiasutused esitasid 31. märtsil 2020 ja mille Eurostat seejärel kinnitas,¹ näitavad, et Poola valitsemissektori eelarvepuudujääk oli 2019. aastal 0,7 % SKPst, samal ajal kui valitsemissektori koguvõlg oli 46,0 % SKPst. 2020. aasta lähenemisprogrammi kohaselt kavandab Poola 2020. aastal eelarvepuudujäägiks 8,4 % SKPst ja võlatasemeks 55,2 % SKPst.

2020. aastaks kavandatud eelarvepuudujääk on esmapilgul usutav tõend stabiilsuse ja kasvu paktis määratletud ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.

Seepärast on komisjon koostanud käesoleva aruande, milles analüüsitakse, kas Poola täidab aluslepingu kohast eelarvepuudujäägi kriteeriumi. Võlakriteeriumi võib pidada täidetuks, sest võla suhe on väiksem kui aluslepingus sätestatud kontrollväärtus 60 % SKPst. Aruandes võetakse arvesse kõiki asjakohaseid tegureid ja COVID-19 pandeemiast tingitud suurt majandusšokki.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Tabel1. Valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlg (% SKPst)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Eelarvepuudujäägi kriteerium	Valitsemissektori eelarvepositsioon	-2,4	-1,5	-0,2	-0,7	-9,5	-3,8
Võlakriteerium	Valitsemissektori koguvõlg	54,3	50,6	48,8	46,0	58,5	58,3

Allikas: Eurostat, komisjoni 2020. aasta kevadprognoos

2. EELARVEPUUDUJÄÄGI KRITEERIUM

2020. aasta lähenemisprogrammi kohaselt kavandab Poola 2020. aastal valitsemissektori eelarvepuudujäägiks 8,4 % SKPst, mis ületab oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst.

Aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse kavandatud ületamine 2020. aastal on erandlik, kuna selle põhjuseks on tõsine majandussurutus. Võttes arvesse COVID-19 pandeemia mõju Poola majandusele, prognoositakse komisjoni kevadprognoosis, et reaalne SKP väheneb 2020. aastal 4,3 %.

Aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse (3 %SKPst) kavandatud ületamine ei ole komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt ajutine, kuna prognoosi kohaselt jääb eelarvepuudujääk kontrollväärtusest suuremaks ka 2021. aastal.

Kokkuvõttes ületab 2020. aastaks kavandatud eelarvepuudujääk oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Kontrollväärtuse kavandatud ületamist peetakse aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti tähenduses erandlikuks, kuid mitte ajutiseks. Seega nähtub analüüsist, et aluslepingu ja määruse (EÜ) nr 1467/97 kohane eelarvepuudujäägi kriteerium ei ole esmapilgul täidetud.

3. ASJAKOHASED TEGURID

Aluslepingu artikli 126 lõikes 3 on sätestatud, et juhul kui liikmesriik ei vasta ühele või mõlemale kriteeriumile, peab komisjon koostama aruande. Aruandes tuleb võtta „arvesse ka seda, kas eelarvepuudujääk ületab riigi investeerimiskulutused, samuti kõiki muid asjassepuutuvaid tegureid, kaasa arvatud liikmesriigi keskmise pikkusega perioodi majandus- ja eelarveseisund“.

Neid tegureid on lisaks selgitatud määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 2 lõikes 3, milles on sätestatud, et asjakohast tähelepanu tuleb pöörata „kõikidele teistele teguritele, mis on asjaomase liikmesriigi arvates olulised, et põhjalikult hinnata puudujäägi- ja võlakriteeriumide järgimist, ning millest liikmesriik on nõukogule ja komisjonile teada andnud“.

Praeguses olukorras on peamine lisategur, mida tuleb 2020. aasta puhul arvesse võtta, COVID-19 pandeemia majanduslik mõju. Pandeemial on väga arvestatav mõju eelarveseisundile ja see toob kaasa väga ebakindlad väljavaated. Pandeemia on viinud ka üldise vabastusklausli aktiveerimiseni.

3.1. COVID-19 pandeemia

COVID-19 pandeemia on toonud kaasa suure majandusšoki, millel on märkimisväärne negatiivne mõju kogu Euroopa Liidus. Mõju SKP kasvule sõltub nii pandeemia kestusest kui ka meetmetest, mida riiklikud ametiasutused võtavad Euroopa ja ülemaailmsel tasandil pandeemia leviku aeglustamiseks, tootmisvõimsuse kaitsmiseks ja kogunõudluse toetamiseks. Liikmesriigid on juba võtnud või võtmas eelarvemeetmeid, et suurendada tervishoiusüsteemide suutlikkust ning aidata eriti palju kannatanud inimesi ja majandussektoreid. Vastu on võetud ka märkimisväärsed likviidsustoetuse meetmed ja muud garantiid. Kui üksikasjalikumast teabest ei tulene teisiti, peavad pädevad statistikaasutused uurima, kas neil meetmetel on vahetu mõju valitsemissektori eelarvepositsioonile või mitte. Koos majandustegevuse aeglustumisega suurendavad need meetmed märkimisväärselt valitsemissektori eelarvepuudujääki ja võlapositsiooni.

3.2 Keskpika perioodi majandusseisund

Majanduskasv ületas 2019. aastal 4 %. Seda toetas peamiselt tugev sisenõudlus. Kuid COVID-19 pandeemia tõttu prognoositakse komisjoni 2020. aasta kevadprognoosis, et SKP väheneb 2020. aastal 4,3 %. See kajastab majandustegevuse häireid, mis on tingitud liikumiskiirangutest ja välisnõudluse enneolematust vähenemisest. Eratarbimine väheneb prognooside kohaselt oluliselt, mis on tingitud töötuse suurenemisest, palgakaasu järsust aeglustumisest ja nõrgast tarbijausaldusest. Ka investeeringud peaksid 2020. aastal oluliselt vähenema. Toodang peaks esimesel poolaastal järsult vähenema ja hakkama alates kolmandast kvartalist järk-järgult taastuma. Seda väljavaadet iseloomustab erakordselt suur ebakindlus seoses pandeemia kestuse ning majandusliku mõjuga. See on leevendav tegur Poola eelarvepuudujäägi kriteeriumi täitmise hindamisel 2020. aastal.

3.3 Keskpika perioodi eelarvepositsioon

Poolal soovitati 13. juulil 2018 tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 4,2 % (kulude kasvu eesmärk), mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst². Üldhinnang osutab, et 2019. aastal ja 2018. ja 2019. aasta koguarvestuses kalduti keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale.

Lähenemisprogrammis on esitatud teave oluliste uute kulutuste kohta (mõju eelarvele 2020. aastal 3,2 % SKPst), mille eesmärk on ohjeldada pandeemiat ja toetada majandust. Suurimad kulutused hõlmavad toetusi füüsilisest isikust ettevõtjatele ja mittestandardsete töölepingute alusel töötavatele isikutele, ettevõtete vabastamist sotsiaalkindlustusmaksetest ning palgatoetusi teatavate ettevõtete jaoks³. Lähenemisprogrammis võetakse arvesse ka avaliku sektori tulude olulist vähenemist, mis on tingitud kriisist ja tsüklilisest mõjust. Lähenemisprogrammi kohaselt peaksid tulud 2021. aastal majanduse taastumise ja tsükliliste

² Nõukogu 13. juuli 2018. aasta soovitus, milles käsitletakse Poola 2018. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 320, 10.9.2018, lk 88).

³ Lähenemisprogrammis mainitakse ka Poola arengufondi makstavaid laene summas 100 miljardit Poola zlotti, millest ligikaudu 60 miljardit Poola zlotti kavatakse konverteerida toetusteks, kajastamata neid 2020. aastal kuludena. Komisjoni 2020. aasta kevadprognoosis eeldatakse, et prognoositav tagasimaksmata summa kajastatakse kapitalisiirdena, kui laenu makstakse ettevõtetele välja (st 2020. aastal).

tegurite toel suurenema. Lähenemisprogrammis ei mainita uusi suuri kulutusi majanduse toetuseks. Lähenemisprogrammis rõhutatakse selle prognoosiga seotud suurt ebakindlust, mis on tingitud pandeemia arengust, sanitaarmeetmete kestusest ja rangusest, majanduse taastumise tugevusest, keskpanga poliitikast ja välisolukorrast.

3.4 Liikmesriigi väljapakutud muud tegurid

11. mail 2020 edastasid Poola ametiasutused kirja, mis käsitleb asjakohaseid tegureid kooskõlas määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 2 lõikega 3. Eelmistes punktides esitatud analüüs üldjoontes juba hõlmab ametiasutuste väljapakutud põhitegureid. Eespool veel märkimata lisategur on valitsuse otsustavus vähendada ülemäärast eelarvepuudujääki võimalikult kiiresti. Tänu stabiliseerivale kulureeglile kavatsevad ametiasutused vähendada eelarvepuudujääki 2021. aastal ligi 3 %ni SKPst, kui majandusliku olukorra tõttu ei ole vaja võtta täiendavaid eelarvemeetmeid.

4. JÄRELDUSED

Lähenemisprogrammi kohaselt peaks Poola valitsemissektori eelarvepuudujääk suurenema 2020. aastal 8,4 %ni SKPst, mis ületab oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Kontrollväärtuse kavandatud ületamist peetakse erandlikuks, kuid mitte ajutiseks.

Kooskõlas aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu paktiga analüüsiti käesolevas aruandes ka asjakohaseid tegureid. Kuna kavandatud puudujääk ületab oluliselt 3 % SKPst ja ületamine ei ole ajutine ning võttes arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, nähtub analüüsist, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud eelarvepuudujäägi kriteerium ei ole täidetud.